

31.12.2003

2937/4/01

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kirsti Kurki-Suonio

**LAPSEN LUOVUTTAMINEN RUOTSIIN HUOSTAANOTON
TÄYTÄNTÖÖNPANO VARTEN (seloste)**

Lapsi, joka oli tullut äitinsä ja veljensä kanssa Ruotsista Suomeen, oli otettu Ruotsissa välittömästi huostaan (omedelbart omhändertagande). Ruotsin paikallinen sosiaalihuollon vira nomainen pyysi lapsen luovuttamista Ruotsiin huolto ja hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvaa luovuttamista Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan koskevan lain (761/1970) nojalla. Pyyntö tuli lääninhallituksen kautta Tampereen poliisilaitokselle. Poliisia pyydettiin toimimaan yhteistyössä sosiaaliviranomaisen kanssa, koska lapsi oli vasta 6-vuotias. Suomen ja Ruotsin sosiaaliviranomaisten suunnitelman mukaisesti koko perheen oli tarkoitus palata vapaaehtoisesti Ruotsiin perhekuntoutukseen. Poliisin oli tarkoitus turvata matka. Kun lapsen äiti ja veli kieltäytyivät lähtemästä poliisin tullessa noutamaan heitä, 6-vuotias lapsi vietiin yksin Ruotsiin luovutuspyynnön mukaisesti. Lasta oli saattamassa siviiliasuinen naispuolinen poliisi ja perheen asioita Suomessa hoitanut sosiaalityöntekijä. Lapsen osalta matka sujui hyvin. Hänet luovutettiin Arlandan lentokentällä Ruotsin paikallisille sosiaaliviranomaisille.

Oikeusasiamies Paunio katsoi, että poliisilaitos oli menetellyt vastoin lakia, kun se ei ollut tehnyt luovuttamisesta em. lain tarkoittamaa päätöstä eikä ollut varannut äidille tilaisuutta tulla kuulluksi sitä ennen, vaikka laki edellytti tätä. Oikeusasiamies kiinnitti huomiota siihen, että kysymyksessä oli perustuslain 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu Suomen kansalaisen vastentahtoinen luovuttaminen toiseen maahan. Vaikka luovuttamista koskeva laki on säädetty perustuslain säätämisyjärjestyksessä, oikeusasiamies katsoi, että lapsen ja äidin perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen olisi edellyttänyt erityisen huomion kiinnittämistä heidän oikeusturvansa toteutumiseen. Perustuslain 21 §:ssä on turvattu jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti toimivaltaisessa viranomaisessa, oikeus tulla kuulluksi ja oikeus saada perusteltu päätös asiassa.

Poliisin menettelyn moitittavuutta arvioidessaan oikeusasiamies otti kuitenkin huomioon sen, että poliisi piti silmällä luovutuspyynnön kohteena olleen lapsen etua. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan mukaisesti mm. hallintoviranomaisten toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Huostaanotosta oli päättänyt asiassa toimivaltainen Ruotsin viranomainen, jonka päätöksen täytäntöönpanoa oli syytä pitää lapsen edun mukaisena. Oikeusasiamies arvioi myös, että poliisilla saattoi olla aihetta varoa, että äiti pyrki pakoilemalla estämään huostaanoton täytäntöönpanon, kuten poliisi esitti. Oikeusasiamies kiinnitti huomiota myös siihen, että lapsesta huolehdittiin hyvin matkan aikana. Oikeusasiamies tyytyi

näillä perusteilla saattamaan kästyksensä Tampereen poliisilaitoksen menettelyn lainvastaisuudesta tämän poliisilaitoksen tietoon.

Oikeusasiamies totesi päätöksessään myös, että keskusrikospoliisilta saadun hallinnollisten luovuttamisten lukumäärää koskevien tietojen valossa luovuttamista koskevia tapauksia sattuu yksittäisten poliisilaitosten kohdalle todennäköisesti hyvin harvoin. Hän ottikin omasta aloitteestaan selvitettäväkseen, olisiko ko. lain nojalla luovutettavien henkilöiden oikeusturvaa mahdollista parantaa joillakin toimilla. Hän pyysi asiasta selvitystä oikeusministeriöltä 1.3.2004 mennessä (dnro 2184/2/02).